

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - 4216876
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

29 Temmuz 2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

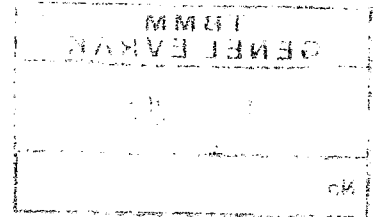
Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (6 Adet, 6 Sayfa)
- Cevap Yazısı (81 Adet, 124 Sayfa)

VAN MİLLETVEKİLİ
SAYIN MUAZZEZ ORHAN IŞIK'IN
TBMM 7/66034 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVABI

SORULAR

Kapitalist üretim ilişkilerinin neden olduğu ekolojik yıkım, 21. yüzyıl toplumlarının gündemine ekolojik sorunları getirmiştir. Sanayileşme, nüfus artışı, plansız kentleşme, doğal yaşamı tehdit eden tarım ve turizm faaliyetleri ekolojik sorunları arttırmaktadır. 1972 yılında Stockholm'de çevre sorunlarının küresel boyutta ele alınmasına, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) organının kurulmasına ve her yıl 5 Haziran tarihinin "Dünya Çevre Günü" olarak belirlenmesine karar vermiştir. 5 Haziran 1972'de kabul edilen "Sürdürülebilir Kalkınma" yaklaşımının sürdürülebilir olmadığı her geçen dönem açığa çıkmaktadır? Küresel ısınma, risk altındaki türlerin her geçen gün artması, GDO'lu ürün çeşitliliğinin artması, salgın hastalıklar gibi birçok başlık insan-ekoloji ilişkisinde yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir. Öte yandan 31 Mayıs 2011'de Hopa'da HES karşıtı mücadelede yaşamını yitiren, Metin Lokumcu'nun ölüm yıl dönümü ve Gezi'nin başlangıç günü referans alınarak 31 Mayıs-5 Haziran tarihleri "Ekolojik Yıkımla Mücadele Haftası" olarak da anılmaktadır.

Türkiye, aynı zamanda doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunda Birleşmiş Milletler Uluslararası Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi; İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, ve Ramsar Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmelere de taraf olmuştur. Yasalarla korunan, bu ilkelere uymayan, rant kaygısı taşıyan, çevreye zarar veren, yaşam alanlarımızı, sağlığımızı ve geleceğimizi tehdit eden her türlü proje hukuka aykırıdır. Olumsuz çevresel ve sosyal etkileri göz önüne alındığında birçok faaliyetin toplum ve doğa yaşamını tehdit ettiği görülmektedir. Ekolojik yıkımın yavaşlatılması, kuraklık ve su sıkıntısının önlenmesi, gıda krizi için gerekli tedbirlerin alınması ve iklim krizinin durdurulması için üretim ve tüketim ilişkileri derhal gözden geçirilmelidir.

Bu bağlamda Türkiye'de;

- 1-Türkiye'de son elli yıl içerisinde soyu tükenen hayvan ve bitki türleri hangileridir?
- 2-Mevcut durumda soyu tükenme riski altında olan hayvan ve bitki türleri hangileridir? Bu anlamda hangi tedbirler alınmaktadır?
- 3-Türkiye'de Biyo-çeşitliliği korumak amacıyla yürütülen çalışmalar nelerdir?
- 4-Hayvanların yaşam haklarını koruyan hayvan hakları yasa tasarısı ne zaman yasalaşacaktır?
- 5-Sokak hayvanlarına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yürütülen çalışmalar nelerdir? Sokak hayvanlarına yönelik şiddet neden önlenememektedir?
- 6-Türlerin yok olmasına yol açan avlanmanın yasaklanmasına ilişkin bir çalışma planlanmakta mıdır?
- 7-Pet Shop ve benzeri yerlerde hayvan ticareti nasıl denetlenmektedir? Hayvanların aç bırakılması, şiddete maruz bırakılması, yaralanma ve öldürülme durumlarının önlenmesi nasıl sağlanmaktadır?
- 8-Yapımı tamamlanmış HES sayısı kaçtır? Bunların bölgesel dağılımı nasıldır?
- 9-Temiz suya erişim hakkı risk altında olan köy, mahalle ve toplam nüfus sayısı kaçtır?
- 10-2021-2022 yıllarında yaşanan kuraklığın sosyal ekonomik ve ekolojik risklerinin azaltılması için yürütülen çalışmalar nelerdir? Küresel ısınma sonucu kuraklık riski altında olan il ve ilçelerimiz hangileridir?
- 11-Kuraklık, HES ve diğer barajların etkisiyle Türkiye'nin yaşayacağı su sıkıntısı üzerine yapılmış bir araştırma var mıdır? Bu konuda kamuoyuna bir açıklama yapılmış mıdır?
- 12-Türkiye'de yaşanan konut krizinin etkileri üzerine bakanlığınız bir araştırması mevcut mudur? Barınma ve konut hakkı risk altında olan evsiz kişi sayısı kaçtır?
- 13-Belirli hastalıklar için riski arttıran hava kirliliğinin en yüksek olduğu iller hangileridir? Bu kapsamda hangi tedbirler alınmaktadır?

- 14-Gürültü kirliliğinin azaltılması amacıyla yürütülen tedbirler nelerdir?
- 15-Toprak kirleticilerinin azaltılması ve doğallığının korunması amacıyla yürütülen çalışmalar nelerdir?
- 16-Son 20 yıl içerisinde erozyon nedeniyle kaybedilen tarım alanı ne kadardır?
- 17-Türkiye'de çölleşme riski altında olan bölgeler hangileridir? Bu kapsamda alınan tedbirler nelerdir?
- 18-Kıyı kanununu ihlal eden yapılaşma denetimleri hangi mekanizmalarla yapılmaktadır? Bu kapsamda kamu kurumlarına uygulanan istisnalar nelerdir? Son 5 yıl içerisinde bu kapsamda cezai yaptırım uygulanan yapı/kişi sayısı kaçtır?
- 19-Kanal İstanbul Projesinin ekolojik riskleri üzerine yapılmış çalışma mevcut mudur? Söz konusu projenin kapsamındaki her faaliyet için ayrı ayrı ÇED raporu çıkarılmakta mıdır? Bu kapsamda hangi faaliyetler için ÇED gerekli değildir kararı verilmiştir?
- 20-Türkiye'deki taş ve mermer ocaklarının, ekolojiye ve toplumsal yaşama etkileri üzerine bir araştırmanız mevcut mudur? Bunları kamuoyuna açıklayacak mısınız?
- 21-Yayla yasaklarının meralarda aşırı otlatmaya ve meraların tükenmesine yol açmasına dair bakanlığınızın bir araştırması mevcut mudur? Meraların korunması ve ıslahı amacıyla hangi çalışmaları yürütmektesiniz?

CEVAP

2008 yılında AB uyum sürecinde hazırlanan ve 96/62/EC, 99/30/EC, 2000/69/EC, 2002/3/EC, 2004/107/EC direktiflerinin ulusal mevzuata aktarılması sonucu "Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği" 06.06.2008 tarih ve 26798 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ülkemizdeki hava kalitesi izleme faaliyetleri söz konusu yönetmelik uyarınca yürütülmektedir.

Hava kalitesi ölçüm sonuçları bölgenin topografik durumu, meteorolojik koşullar, kirletici kaynaklarda meydana gelen değişimlere bağlı olarak, saatlik, günlük ya da aylık olarak sürekli değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle en kirli ya da en temiz iller şeklinde sıralama yapmak söz konusu işin tekniği açısından doğru ve güvenilir bir yaklaşım olmadığından böyle bir sıralama Bakanlığımızca yapılmamaktadır. Bakanlığımız, kamuoyunun hava kalitesi ile ilgili bilgiye ulaşımını kolaylaştırmak amacıyla izleme sonuçlarını anlık olarak www.havaizleme.gov.tr web adresinden ve cep telefonu uygulamasından kamuoyu bilgisine sunmaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna istinaden çıkarılan mevzuatlar kapsamında Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından ani, birleşik ve şikâyet üzerine denetimler yapılmakta olup, Çevre Kanunu'na aykırı faaliyet gösteren veya kirliliğe sebebiyet verdiği tespit edilen kurum, kuruluş ve işletmelere, 2872 sayılı Çevre Kanunun 20. Maddesine göre idari yaptırımlar uygulanmakta, ayrıca çevre ve insan sağlığı için tehlike yaratan işletmelerin faaliyeti ise kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulmaktadır.

Bakanlığımız kayıtlarında e-denetim sistemi üzerinde yapılan incelemede 01.01.2019 -23.06.2022 tarihleri arasında Ülkemiz genelinde hava konusunda 27.757 denetim yapılmıştır. 2.962 denetimde 96.228.443,48 TL idari para cezası uygulanmış olup, 224 tesiste durdurma işlemi yapılmıştır.

2013/37 sayılı Bakanlığımız Genelgesi ile belirlenen illerde, Bakanlık Taşra Teşkilatı koordinasyonunda ve yerel yönetimler işbirliği ile hava kalitesini iyileştirmeye yönelik eylemlerin yer aldığı “Temiz Hava Eylem Planları” 2020-2024 yıllarını kapsayacak şekilde ikinci beş yıllık dönem için hazırlanmıştır ve yürürlüktedir.

Bakanlığımız kayıtlarında e-Denetim sistemi üzerinde yapılan incelemede 01.01.2019 -23.06.2022 tarihleri arasında Ülkemiz genelinde gürültü konusunda 15.420 denetim yapılmıştır. 4.846 denetimde 26.748.160,00 TL idari para cezası uygulanmış olup, 9 tesiste durdurma işlemi yapılmıştır.

Ülkemizde çevresel gürültünün yönetimi faaliyetleri; 2002/49 EC sayılı direktif ile uyumlu olarak hazırlanmış ve 04/06/2010 tarihli ve 27601 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan “Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi (ÇGDY) Yönetmeliği” çerçevesinde sürdürülmektedir.

Çevresel gürültü kirliliğinin azaltılması doğrultusunda; söz konusu Yönetmelik gereğince, Türkiye genelinde belirlenmiş, nüfusu 100.000’in ve nüfus yoğunluğu kilometrekare başına 1.000 kişinin üstünde olan şehirleşmiş alan için, ilgili belediye tarafından stratejik gürültü haritası hazırlanmakta olup, harita sonuçlarına göre sıcak noktalar belirlenmektedir. Belirlenen sıcak noktalar göz önüne alınarak; gürültü maruziyetinin azaltılması amacıyla çevresel gürültü eylem planları oluşturulmaktadır.

Bakanlığımızca yürütülen projelerle 2021 yılı sonu itibarıyla; Van ili dahil olmak üzere 66 ilin gürültü haritası hazırlanmıştır. Bununla birlikte 19 ilin gürültü eylem planı tamamlanmıştır.

Cumhurbaşkanlığı İcraat Programında “60.000 m²’lik gürültü bariyerinin 2023 yılına kadar tamamlanması” hedefimiz yer almaktadır. Bu kapsamda; gürültü bariyeri projelerine Bakanlığımızca finansal destek sağlanmaktadır.

08.06.2010 tarih ve 27605 sayılı “ Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” kapsamında; toprak kirliliğinin önlenmesi, kirlenmenin mevcut olduğu veya olması muhtemel sahaların ve sektörlerin tespiti amacıyla Kirlenmiş Sahalar Bilgi Sistemi üzerinden zararlı kimyasal ve tehlikeli atık depolayan sektörler kayıt altına alınarak bu sektörlerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimizce denetimleri gerçekleştirilmektedir.

Ülkemizde meydana gelen erozyonun dinamik olarak izlenmesi ve buna bağlı olarak gerekli önlemlerin alınmasına yönelik politikaların belirlenebilmesi için Bakanlığımız tarafından uluslararası literatürde bir hayli kabul görmüş ‘Yenilenmiş Evrensel Toprak Kaybı Eşitliği/Revised Universal Soil Loss Equation (YETKE/RUSLE) modeli esas alınarak Dinamik Erozyon Modeli ve İzleme Sistemi (DEMİS) yazılımı geliştirilmiştir. İzleme sisteminden elde edilen sonuçlara göre; tarım alanlarında meydana gelen erozyonun şiddet sınıflarına göre değerlendirmesi yapıldığında %44,73’ünde çok hafif, % 28,78’ inde hafif, %11,91’ inde orta şiddette, %8,21’inde şiddetli, %6,37’sinde çok şiddetli erozyon riski taşımaktadır.

Türkiye’nin çölleşme durumu; Türkiye Çölleşme Modeli ve Hassasiyet haritası kapsamında tespit edilmiş olup, izleme ve güncelleme çalışmaları halen devam etmekte olup, neticelendiğinde Bakanlığımız internet sayfasında paylaşılacaktır.

Bu alanlara yönelik iklim, su, toprak, arazi örtüsü ve arazi kullanımı, topoğrafya ve jeomorfoloji, sosyo-ekonomi, ve yönetim faktörleri dikkate alınarak projeksiyon çalışmaları yapılmakta olup, diğer kamu kurumları ile iş birliği içinde faaliyetler yürütülmektedir.

3621 sayılı Kıyı Kanununun 13. maddesinde; "Bu Kanun kapsamında kalan alanlardaki uygulamaların kontrolü; belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye, dışında ise valilikçe yürütülür. İlgili bakanlıkların teftiş ve kontrol yetkileri saklıdır." ,

Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 19. maddesinde; "Kıyılarda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda ve sahil şeritlerindeki uygulamalar ve bunların kontrolü, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bu alanlar dışında valiliklerce yürütülür. İlgili Bakanlıkların teftiş ve kontrol yetkileri saklıdır. Yapılan işlemlerden Bakanlığa bilgi verilir. Kanun kapsamında kalan alanlar belediye veya valiliklerce imar mevzuatına aykırı yapılanmaların önlenmesi amacıyla sürekli denetim altında tutulur. Bu amaçla gerekli tüm önlemler valilik ve belediyelerce alınır." ,

Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 20. maddesinde; "Kıyılarda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda ve sahil şeritlerinde Kanun, plan ve bu Yönetmelik hükümlerine uyulmadan, ruhsatsız, ruhsat ve eklerine aykırı yapı yapılması halinde, 3194 sayılı İmar Kanununun 32 nci maddesi hükümleri uyarınca, aynı Kanunda belirlenen yasal süreler içinde (Ek ibare:RG-24/10/2020-31284) belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde belediyesince, dışında il özel idaresince gerekli işlem yapılır." hükümlerine yer verilmiştir.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yapılması planlanan ve Kıyı Yapıları (Yat Limanları, Konteyner Limanları, Lojistik Merkezleri Denizden Alan Kazanımı, Dip Taraması, Beton Santrali) ihtiva eden "Kanal İstanbul Projesi" ile ilgili olarak Bakanlığımızca 17.01.2020 tarihinde ÇED Olumlu Kararı verilmiştir. Proje ile ilgili olarak hazırlanan Nihai ÇED Raporu 55 farklı kurum ve kuruluştan oluşan İnceleme Değerlendirme Komisyonu marifeti ile değerlendirilmiş ve yeterli bulunmuştur. Soru önergesinin 19. sorusuna konu olan hususlar ÇED süreci içerisinde ayrıntılı olarak incelenmiş ve değerlendirilmiş olup ilgili kurumların uygun görüşleri ve öngörülen tüm koruma tedbirleri ve alınacak önlemler hakkında faaliyet sahibinin taahhüdü alınmıştır.

Bununla birlikte; Bakanlığımızca ÇED süreci tamamlanmış olan "Kanal İstanbul Projesi [Kıyı Yapıları (Yat Limanları, Konteyner Limanları, Lojistik Merkezleri), Denizden Alan Kazanımı, Dip Taraması, Beton Santrali]" projesinin uygulama ve inşaat aşamaları ile ilgili olarak Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığından bilgi alınması uygun olacaktır.